

**POSTĘPOWANIE
ADMINISTRACYJNE
POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE
W ADMINISTRACJI
I POSTĘPOWANIE
SĄDOWOADMINISTRACYJNE**

Zbigniew R. Kmiecik

SERIA AKADEMICKA

WYDANIE **5**

POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE W ADMINISTRACJI I POSTĘPOWANIE SĄDOWOADMINISTRACYJNE

Zbigniew R. Kmiecik

SERIA AKADEMICKA

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

WYDANIE

5

Stan prawny na 15 lutego 2019 r.

Wydawca
Izabella Matecka

Redaktor prowadzący
Joanna Otówek

Opracowanie redakcyjne
Sylwia Wiśniewska

Projekt okładek serii
Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Łamanie
Fotoedytor

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2019

ISBN 978-83-8160-420-8
5. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIIS TREŚCI

Wykaz skrótów	15
---------------------	----

Część pierwsza Zagadnienia ogólne

Rozdział pierwszy

Geneza i rozwój postępowania administracyjnego i sądownictwa administracyjnego	21
1. Europa	21
2. Polska	25
A. Okres międzywojenny	25
B. Okres po II wojnie światowej	28

Rozdział drugi

Pojęcie postępowania administracyjnego	38
1. Postępowanie administracyjne w wąskim znaczeniu	38
A. Pojęcie	38
B. Rodzaje	40
2. Postępowanie administracyjne w szerokim znaczeniu	43
3. Normy proceduralne w systemie prawa administracyjnego	46
4. Zakres regulacji objętej Kodeksem postępowania administracyjnego	48

Rozdział trzeci

Zasady ogólne postępowania administracyjnego	51
1. Charakter prawny, zakres obowiązywania i funkcje	51
2. Katalog zasad	54

Część druga Postępowanie administracyjne w ścisłym znaczeniu (tzw. jurysdykcyjne)

Rozdział pierwszy

Organy prowadzące postępowanie	71
---	-----------

1. Charakterystyka	71
A. Organy administracji rządowej	71
a. Naczelne organy administracji rządowej	72
b. Inne centralne organy administracji rządowej	72
c. Terenowe organy rządowej administracji zespolonej	75
d. Terenowe organy rządowej administracji niezespolonej	76
B. Organy samorządu terytorialnego	77
C. Organy administracji w znaczeniu funkcjonalnym	77
2. Właściwość organów	80
A. Pojęcie właściwości	80
B. Spory o właściwość	84
C. Wyłączenie organu, wyłączenie pracownika organu i członka organu kolegialnego	86

Rozdział drugi

Uczestnicy postępowania administracyjnego	89
1. Strona	89
A. Pojęcie strony	89
B. Zdolność procesowa	93
C. Pełnomocnictwo strony	96
D. Następstwo proceduralne	98
2. Uczestnicy (podmioty) na prawach strony	99
A. Pojęcie	99
B. Udział organizacji społecznej w postępowaniu	100
C. Udział prokuratora w postępowaniu	102
D. Udział Rzecznika Praw Obywatelskich w postępowaniu	106
E. Udział Rzecznika Praw Dziecka w postępowaniu	108
F. Udział Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców w postępowaniu ...	109
3. Osoby zainteresowane	109
4. Inni uczestnicy	110

Rozdział trzeci

Zasady wnoszenia podań, doręczeń i wezwań	111
1. Wnoszenie podań	111
2. Doręczenia	115
3. Wezwania	119

Rozdział czwarty

Terminy	121
1. Rodzaje terminów	121
2. Obliczanie terminów	123
3. Terminy załatwiania spraw	125

Rozdział piąty

Postępowanie przed organami I instancji	131
1. Wszczęcie postępowania	131
A. Tryb wszczęcia	131
B. Współuczestnictwo stron	135
2. Postępowanie wyjaśniające	137
A. Postępowanie wyjaśniające a postępowanie dowodowe	137
B. Inicjatywa dowodowa	138
a. Ciężar dowodu i obowiązek dowodzenia	138
b. Żądanie dowodowe strony	143
C. Dowody	144
a. Pojęcie	144
b. Dokumenty	145
c. Świadkowie	147
d. Opinie biegłych	153
e. Oględziny	154
f. Przesłuchanie stron	154
D. Formy postępowania dowodowego	155
a. Rozprawa	155
b. Postępowanie gabinetowe	156
E. Uprawdopodobnienie i prawdopodobieństwo	157
F. Domniemania i fikcje prawne	159
3. Mediacja	161
4. Zawieszenie postępowania	163
5. Umorzenie postępowania	166
6. Uгода	168
7. Decyzja administracyjna	170
A. Istota decyzji	170
B. Elementy decyzji	172
C. Podstawa prawna decyzji	173
D. Uzasadnienie decyzji	177
E. Uzupelnienie, sprostowanie i wyjaśnienie treści decyzji	179
F. Wykonanie decyzji organu I instancji	181
G. Decyzja administracyjna jako prawna forma działania administracji	182
a. Pojęcie aktu administracyjnego	182
b. Rodzaje aktów administracyjnych	184
c. Moc obowiązująca aktu administracyjnego	188
8. Milczące załatwienie sprawy	190
9. Postanowienia	192
10. Udostępnianie akt sprawy	195
11. Postępowanie uproszczone	198

Rozdział szósty

Postępowanie odwoławcze i zażalenkowe	200
1. Istota i rodzaje środków prawnych	200
2. Odwołanie	203
A. Istota postępowania odwoławczego	203
B. Forma, treść i tryb wniesienia odwołania	206
C. Postępowanie przed organem odwoławczym	208
D. Zasady orzekania w II instancji	210
E. Rozstrzygnięcia organu odwoławczego	212
3. Zażalenie	215
4. Wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy	217

Rozdział siódmy

Postępowania nadzwyczajne	219
1. Uwagi ogólne	219
2. Wznowienie postępowania	221
A. Przesłanki wznowienia postępowania	221
B. Właściwość organów	223
C. Termin	224
D. Suspensywność	224
E. Przebieg postępowania wznowieniowego	225
F. Rozstrzygnięcia w postępowaniu wznowieniowym	226
3. Postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji	227
A. Przesłanki stwierdzenia nieważności decyzji	227
B. Właściwość organów	228
C. Suspensywność	228
D. Rozstrzygnięcia w postępowaniu w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji	228
4. Postępowania nadzwyczajne w odniesieniu do postanowień	230
5. Wzruszenie decyzji ostatecznej ze względów celowościowych	230
A. Uwagi ogólne	230
B. Wzruszenie decyzji w trybie art. 154 i 155 k.p.a.	231
C. Tak zwane wyłączenie prawa (art. 161 k.p.a.)	232
D. Stwierdzenie wygaśnięcia decyzji (art. 162 § 1 k.p.a.)	233
E. Uchylenie decyzji wydanej z zastrzeżeniem dopełnienia określonej czynności (art. 162 § 2 k.p.a.)	235
6. Zbieg postępowań nadzwyczajnych	236

Rozdział ósmy

Opłaty i koszty postępowania	242
1. Uwagi ogólne	242
2. Opłaty administracyjne	243
3. Koszty postępowania	244

Rozdział dziewiąty	
Odszkodowanie za szkodę spowodowaną wydaniem lub wzruszeniem decyzji	246

Część trzecia

Postępowanie w sprawach wydawania zaświadczeń

Rozdział pierwszy	
Istota zaświadczenia	251

Rozdział drugi	
Przebieg postępowania	256

Część czwarta

Postępowanie w sprawach skarg i wniosków

Rozdział pierwszy	
Zagadnienia ogólne	263

Rozdział drugi	
Składanie, przyjmowanie i załatwianie skarg i wniosków	266

Rozdział trzeci	
Zbieg postępowania skargowego i postępowania jurysdykcyjnego	270

Część piąta

Postępowanie egzekucyjne w administracji

Rozdział pierwszy	
Zagadnienia ogólne	275

1. Istota i zakres stosowania egzekucji administracyjnej 275
2. Zasady ogólne postępowania egzekucyjnego 277
3. Podmioty postępowania egzekucyjnego 281
  - A. Organ egzekucyjny 281
  - B. Wierzyciel 284
  - C. Zobowiązany 286
  - D. Prokurator, Rzecznik Praw Obywatelskich, Rzecznik Praw Dziecka, Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców, organizacja społeczna 287
  - E. Inni uczestnicy 288

Rozdział drugi	
Przebieg postępowania egzekucyjnego	293
1. Wszczęcie postępowania egzekucyjnego	293

2. Zmiany podmiotowe	296
3. Przerwanie toku postępowania	297
A. Zawieszenie postępowania	297
B. Wstrzymanie postępowania egzekucyjnego oraz czynności egzekucyjnych	298
C. Umorzenie postępowania	299
4. Postępowanie uproszczone	301
5. Zbieg egzekucji	302

Rozdział trzeci

Środki egzekucyjne	305
1. Egzekucja należności pieniężnych	305
A. Egzekucja z pieniędzy	305
B. Egzekucja z wierzytelności pieniężnych	306
a. Egzekucja z wynagrodzenia za pracę	306
b. Egzekucja ze świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego oraz z ubezpieczenia społecznego	307
c. Egzekucja z rachunków bankowych i wkładów oszczędnościowych	307
d. Egzekucja z innych wierzytelności pieniężnych	309
C. Egzekucja z innych praw majątkowych	311
a. Egzekucja z praw z instrumentów finansowych zapisanych na rachunkach oraz z wierzytelności z rachunków pieniężnych	311
b. Egzekucja z tzw. zmaterializowanych papierów wartościowych	312
c. Egzekucja z weksła	313
d. Egzekucja z praw własności intelektualnej	314
e. Egzekucja z udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością	315
f. Egzekucja z pozostałych praw majątkowych	316
D. Egzekucja z ruchomości	316
E. Egzekucja z nieruchomości	319
a. Uwagi ogólne	319
b. Zajęcie i oszacowanie	320
c. Sprzedaż	321
2. Egzekucja obowiązków o charakterze niepieniężnym	325
A. Grzywna w celu przymuszenia	325
B. Wykonanie zastępcze	326
C. Odebranie rzeczy ruchomej	327
D. Odebranie nieruchomości	327
E. Przymus bezpośredni	328

Rozdział czwarty

Postępowanie zabezpieczające	330
---	-----

Rozdział piąty

Środki prawne	335
----------------------------	-----

1. Środki administracyjne	335
A. Zarzut	335
B. Wniosek o wyłączenie spod egzekucji	336
C. Skarga	338
D. Zażalenie	339
E. Szczególne środki prawne	340
F. Środki prawne przewidziane w Kodeksie postępowania administracyjnego	341
2. Środki sądowe	342
A. Powództwo ekscydencyjne	342
B. Powództwo opozycyjne	343
C. Powództwo odszkodowawcze	343
D. Skarga do sądu administracyjnego	344

Rozdział szósty**Udzielanie pomocy obcemu państwu oraz korzystanie z pomocy obcego państwa przy dochodzeniu należności pieniężnych** .....

1. Zakres i ogólne zasady udzielania wzajemnej pomocy	345
2. Występowanie o udzielenie pomocy do obcego państwa	348
A. Uwagi ogólne	348
B. Wniosek o udzielenie informacji	350
C. Wniosek o powiadomienie zainteresowanego podmiotu	350
D. Wniosek o odzyskanie należności pieniężnych	351
E. Wniosek o zabezpieczenie należności pieniężnych	352
3. Udzielanie pomocy obcemu państwu	353
A. Uwagi ogólne	353
B. Udzielanie informacji	354
C. Powiadomienie zainteresowanego podmiotu	355
D. Odzyskiwanie należności pieniężnych	356
E. Zabezpieczenie należności pieniężnych	358

Część szósta**Postępowanie sędowoadministracyjne****Rozdział pierwszy**

Ustrój sądownictwa administracyjnego w Polsce	361
--	-----

1. Sądy administracyjne w systemie organów państwa	361
--	-----

A. Sądy administracyjne a Prezydent RP	361
B. Sądy administracyjne a Krajowa Rada Sądownictwa	362
C. Sądy administracyjne a naczelne organy administracji państwowej	364
2. Struktura sądów administracyjnych	364
A. Struktura wojewódzkich sądów administracyjnych	364
B. Struktura NSA	365
3. Organy sądów administracyjnych	366
A. Organy NSA	366
B. Organy wojewódzkich sądów administracyjnych	367
4. Sędziowie, asesory, referendarze i asystenci sędziów	368
A. Sędziowie	368
B. Asesory	370
C. Referendarze	371
D. Asystenci sędziów	371

Rozdział drugi

Zakres kontroli sprawowanej przez sądy administracyjne	373
1. Uwagi ogólne	373
2. Formy działania i opieszałości administracji kontrolowane przez sądy administracyjne	373

Rozdział trzeci

Zasady ogólne postępowania sądownoadministracyjnego	383
1. Zasada dostępu do sądu	383
2. Zasada dwuinstancyjności	384
3. Zasada legalności	385
4. Zasada pisemności	386
5. Zasada równości stron	387
6. Zasada udzielania pomocy stronom	388
7. Zasada jawności	388
8. Zasada ekonomii procesowej	389
9. Zasada oficjalności i dyspozycyjności	390

Rozdział czwarty

Podmioty i uczestnicy postępowania	392
1. Sąd	392
A. Właściwość sądu	392
B. Wyłączenie sędziego	394
2. Strony	395
A. Pojęcie strony	395
B. Współuczestnictwo stron	396
3. Uczestnicy postępowania	397

Rozdział piąty

Doręczenia i terminy w postępowaniu sądownoadministracyjnym	399
1. Doręczenia	399
A. Ogólne zasady doręczania pism	399
B. Doręczanie pism osobom fizycznym	400
C. Doręczanie pism osobom prawnym i innym jednostkom organizacyjnym	402
D. Fikcja prawna doręczenia	402
2. Terminy w postępowaniu sądownoadministracyjnym	403
A. Rodzaje terminów	403
B. Warunki przywrócenia terminu	404

Rozdział szósty

Przebieg postępowania	406
1. Tryb i skutki wniesienia skargi	406
2. Czynności wstępne	407
A. Czynności podstawowe	407
B. Badanie dopuszczalności zaskarżenia	408
3. Postępowanie rozpoznawcze	413
A. Postępowanie rozpoznawcze w trybie zwykłym	413
B. Postępowanie mediacyjne	413
C. Postępowanie uproszczone	416
4. Przeszkody w prowadzeniu postępowania sądownoadministracyjnego	416
A. Odroczenie posiedzenia	416
B. Zawieszenie postępowania	417
a. Zawieszenie z mocy prawa	417
b. Zawieszenie w drodze postanowienia sądu	417
C. Umorzenie postępowania	420
5. Orzekanie	421
A. Ogólna charakterystyka wyroku	421
B. Zasady orzekania	421
C. Uwzględnienie skargi	423
D. Oddalenie skargi	428
E. Skutki prawne wyroku	429

Rozdział siódmy

Środki zaskarżenia orzeczeń sądów administracyjnych	433
1. Środki zwyczajne	433
A. Skarga kasacyjna	433
B. Zażalenie i sprzeciw	438
2. Środki nadzwyczajne	440
A. Skarga o wznowienie postępowania sądownoadministracyjnego	440

B. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia sądu administracyjnego	444
C. Unieważnienie orzeczenia sądu administracyjnego	446
Rozdział ósmy	
Skarga na przewlekłość postępowania	447
Rozdział dziewiąty	
Sprzeciw od decyzji	450
Rozdział dziesiąty	
Koszty postępowania	452
1. Rodzaje kosztów postępowania	452
A. Koszty sądowe	452
a. Wpis	452
b. Opłata kancelaryjna	453
c. Wydatki związane z dokonaniem czynności procesowych wnioskowanych przez strony	454
d. Przedawnienie, umorzenie i odroczenie zapłaty należności z tytułu kosztów sądowych	455
B. Koszty udziału strony	455
2. Zwolnienie od kosztów postępowania	456
A. Zwolnienie z mocy prawa	456
B. Prawo pomocy	457
3. Zwrot kosztów postępowania między stronami	459
Rozdział jedenasty	
Rozstrzygnięcie sporów o własność	461
Bibliografia	463

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1025 ze zm.)
- k.k.** – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 2018 r. poz. 1600 ze zm.)
- Konstytucja RP** – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
- k.p.** – ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2018 r. poz. 917 ze zm.)
- k.p.a.** – ustawa z 14.06.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 2096 ze zm.)
- k.p.c.** – ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1360 ze zm.)
- k.p.k.** – ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2018 r. poz. 1987 ze zm.)
- o.p.** – ustawa z 29.08.1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2018 r. poz. 800 ze zm.)
- p.p.s.a.** – ustawa z 30.08.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2018 r. poz. 1302 ze zm.)
- p.u.s.a.** – ustawa z 25.07.2002 r. – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 2107)
- p.u.s.p.** – ustawa z 27.07.2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 23 ze zm.)
- r.p.a.** – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 22.03.1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz.U. Nr 36, poz. 341 ze zm.)
- TFUE** – Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (do 31.10.1993 r. – Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą, podpisany 25.03.1957 r.; od 1.11.1993 r. do 30.11.2009 r. – Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską; wersja skonsolidowana: Dz.Urz. UE C 83 z 30.03.2010, s. 47)
- TUE** – Traktat o Unii Europejskiej, podpisany 7.02.1992 r. (wersja skonsolidowana: Dz.Urz. UE C 83 z 30.03.2010, s. 13)
- u.p.e.a.** – ustawa z 17.06.1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2018 r. poz. 1314 ze zm.)
- u.s.n.p.s.** – ustawa z 17.06.2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. z 2018 r. poz. 75)

- u.s.g.** – ustawa z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2018 r. poz. 994 ze zm.)
- u.s.p.** – ustawa z 5.06.1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2018 r. poz. 995 ze zm.)
- ustawa o KRS** – ustawa z 12.05.2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. z 2018 r. poz. 389 ze zm.)
- ustawa styczeniowa** – ustawa z 31.01.1980 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym oraz o zmianie ustawy – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz.U. Nr 4, poz. 8 ze zm.) – uchylona
- u.s.w.** – ustawa z 5.06.1998 r. o samorządzie województwa (Dz.U. z 2018 r. poz. 913 ze zm.)
- u.w.a.r.w.** – ustawa z 23.01.2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. z 2017 r. poz. 2234)
- u.w.p.** – ustawa z 11.10.2013 r. o wzajemnej pomocy przy dochodzeniu podatków, należności celnych i innych należności pieniężnych (Dz.U. z 2018 r. poz. 425)

Instytucje

- ABW – Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
- AW – Agencja Wywiadu
- CBA – Centralne Biuro Antykorupcyjne
- EFTA – Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu (European Free Trade Association)
- GUS – Główny Urząd Statystyczny
- KReS – Krajowy Rejestr Sądowy
- KRRiT – Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji
- KRS – Krajowa Rada Sądownictwa
- NBP – Narodowy Bank Polski
- NSA – Naczelný Sąd Administracyjny
- NTA – Najwyższy Trybunał Administracyjny
- PIP – Państwowa Inspekcja Pracy
- RM – Rada Ministrów
- RMŚP – Rzecznik Małych i Średnich Przedsiębiorców
- RPD – Rzecznik Praw Dziecka
- RPO – Rzecznik Praw Obywatelskich
- SKW – Służba Kontrwywiadu Wojskowego
- SN – Sąd Najwyższy
- SOP – Służba Ochrony Państwa
- SWW – Służba Wywiadu Wojskowego
- TK – Trybunał Konstytucyjny
- UE – Unia Europejska
- WSA – wojewódzki sąd administracyjny
- ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Czasopisma, orzecznictwo i inne

Annales UMCS	– Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska
AUW PPIA	– Acta Universitatis Wratislaviensis. Przegląd Prawa i Administracji
AUW Prawo	– Acta Universitatis Wratislaviensis. Prawo
ePUAP	– elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej
GAP	– Gospodarka – Administracja Państwowa
M. Praw.	– Monitor Prawniczy
OMT	– Organizacja – Metody – Technika
ONSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
ONSAIWSA	– Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego i wojewódzkich sądów administracyjnych
OSNAPIUS	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna i Administracyjna oraz Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (1982–1989); Izba Cywilna oraz Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (1990–1994)
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPika	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
PIP	– Państwo i Prawo
PPP	– Przegląd Prawa Publicznego
Prob. Praw.	– Problemy Praworządności
PS	– Przegląd Sądowy
RNGA	– Rada Narodowa. Gospodarka. Administracja
Sam. Teryt.	– Samorząd Terytorialny
SIL	– Studia Iuridica Lublinensia
St. Iur.	– Studia Iuridica
St. Pr.-Ek.	– Studia Prawno-Ekonomiczne

Część pierwsza

ZAGADNIENIA OGÓLNE

Rozdział pierwszy

GENEZA I ROZWÓJ POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO I SĄDOWNICTWA ADMINISTRACYJNEGO

1. Europa

❶ Termin „administracja publiczna” w języku prawnym i prawniczym jest używany do oznaczenia dwóch różnych pojęć. Może oznaczać jedną z funkcji państwa (administracja w znaczeniu przedmiotowym) i jedną z władz państwa, pełniącą tę funkcję (administracja w znaczeniu podmiotowym).

pojęcie
administracji
publicznej

Administracja rozumiana jako funkcja to jedna z podstawowych form działania państwa, polegająca na organizowaniu bezpośredniej, praktycznej realizacji jego zadań. Innymi słowy – jest to ogół czynności zarządzania państwem¹.

Administracja rozumiana jako jedna z władz to ogół organów i jednostek organizacyjnych tworzących aparat wykonawczy państwa, odrębny od władzy ustawodawczej i władzy sądowniczej (wymiaru sprawiedliwości).

Administracja w znaczeniu przedmiotowym jest tak dawna jak samo państwo; administracja w znaczeniu podmiotowym wyodrębniła się z sądownictwa stosunkowo niedawno.

Ostateczny rozdział administracji od sądownictwa nastąpił w ciągu XVII–XVIII wieku, w okresie tzw. **państwa policyjnego**. Wtedy też wytworzyło się oddzielne od prawa sądowego prawo regulujące działalność aparatu administracyjnego podległego panującemu monarsze. Prawo to różniło się jednak w sposób zasadniczy od współczesnego prawa administracyjnego.

---

¹ M. Jaroszyński [w:] W. Brzeziński, M. Jaroszyński, M. Zimmermann, *Polskie prawo administracyjne. Część ogólna*, Warszawa 1956, s. 22–32.

system prawa administracyjnego w państwie policyjnym

Cechy charakterystyczne ówczesnego systemu prawa administracyjnego można ująć w skrócie następująco:

- a) źródłem prawa jest wola panującego (monarchy absolutnego);
- b) przepisów materialnych w zasadzie nie ma, z wyjątkiem jednej najogólniejszej normy kompetencyjnej, stanowiącej, że władza administracyjna ma działać w interesie publicznym (organy orzekają zatem według swobodnego uznania); przepisy proceduralne mają charakter instrukcji wewnętrznych dla urzędników i nie dają poddanym żadnych praw podmiotowych;
- c) decyzje administracyjne mają charakter aktów wiążących jednostronnie;
- d) brak instytucji odwołania; ewentualny „rekurs hierarchiczny” polega tylko na możliwości doniesienia do władzy wyższej i prośby o zmianę decyzji (tzw. *via gratiae*);
- e) brak kontroli zewnętrznej administracji.

Zasadnicze zmiany w kontekście prawa administracyjnego (w tym także proceduralnego) dokonały się w Europie w liberalnym **państwie praworządnym** XIX wieku. O ile państwo policyjne było odzwierciedleniem realiów politycznych monarchii absolutnej, o tyle założenia państwa praworządnego wyrażały stosunki panujące w monarchii konstytucyjnej.

Rozwój tego prawa nie przebiegał jednak wszędzie jednakowo. Inaczej dokonywał się we Francji, w której tron prawa administracyjnego tworzył się w drodze orzecznictwa Rady Stanu (zob. niżej), inaczej w państwie prawnym (*Rechtsstaat*) powstałym na terytorium austriackim i niemieckim; inaczej wreszcie w Anglii, gdzie pojęcie prawa administracyjnego jest znacznie węższe niż na kontynencie².

system prawa administracyjnego w państwie praworządnym

Cechy charakterystyczne systemu prawa administracyjnego w państwie praworządnym można ująć w skrócie następująco:

- a) źródłem prawa są ustawy parlamentu;
- b) przepisy prawa administracyjnego (materialne i proceduralne) mają charakter norm prawnych, które stwarzają dla obywateli prawa podmiotowe (wobec państwa):
  - materialne (dające obywatelowi możliwość uzyskania pewnych korzyści, np. prawo do wybudowania domu),
  - formalne (dające możliwość dochodzenia swych praw materialnych, np. prawo do czynnego udziału w postępowaniu czy prawo do zaskarżenia decyzji odmawiającej wydania pozwolenia na budowę);

² Zob. H. Izdebski, *Historia administracji*, Warszawa 1997, s. 97–111.

- c) decyzja władzy administracyjnej staje się aktem administracyjnym – aktem prawnym (dwustronnie wiążącym, tzn. zarówno obywatela, jak i organ prowadzący postępowanie);
- d) zamiast „rekursu hierarchicznego” i *viae gratiae* powstaje instytucja odwołania;
- e) pojawia się kontrola zewnętrzna administracji sprawowana przez sądy administracyjne³.

❷ Sądownictwo administracyjne utworzono w państwie praworządym do ochrony praw podmiotowych jednostki w sferze prawa publicznego. Chodziło mianowicie o powołanie instytucji, wobec której pozycje organu administracji i obywatela byłyby równorzędne. W toku postępowania administracyjnego bowiem organ administracji, wydając decyzje, jest wprawdzie związany ustawami, jednak orzeka o uprawnieniach czy obowiązkach obywatela wobec tej administracji – jest zatem sędzią we własnej sprawie.

**geneza
sądownictwa
administracyjnego**

Nierównorzędność ta ustaje dopiero przed sądem administracyjnym, w którym niezawisły sędzia rozstrzyga spór między jednostką a administracją. Dopiero utworzenie sądownictwa administracyjnego daje zatem gwarancję, że podporządkowanie działalności administracji państwowej ustawom będzie rzeczywiście realizowane⁴.

W pierwszym okresie działalności sądownictwa administracyjnego poza jego kontrolą pozostawała sfera swobodnego uznania, będąca reliktem państwa policyjnego.

Pierwowzorem sądów administracyjnych była wspomniana już francuska Rada Stanu (*Conseil d'Etat*), powołana do życia wraz z radami prefekturalnymi przez Napoleona Bonaparte w latach 1799–1800.

Rada Stanu

Rada Stanu oraz rady prefekturalne w początkowym okresie pełniły w administracji przede wszystkim funkcje opiniodawcze. Z czasem w ramach Rady Stanu wyodrębniły się sekcje rozstrzygające spory administracyjne, przez co faktycznie stała się ona sądem administracyjnym. W większości spraw Rada Stanu orzekała zarówno w I, jak i w II instancji, jedynie w niektórych, wy-

³ Z. Janowicz, *Postępowanie administracyjne i postępowanie przed sądem administracyjnym*, Warszawa–Poznań 1987, s. 17–20; E. Ochendowski, *Prawo administracyjne. Część ogólna*, Toruń 2000, s. 45–49; tenże, *Postępowanie administracyjne i sądownictwo administracyjne. Wybór orzecznictwa*, Toruń 2000, s. 16; M. Zimmermann [w:] W. Brzeziński, M. Jaroszyński, M. Zimmermann, *Polskie prawo...*, s. 8–12.

⁴ Z. Janowicz, *Postępowanie administracyjne...*, s. 20; M. Zimmermann [w:] W. Brzeziński, M. Jaroszyński, M. Zimmermann, *Polskie prawo...*, s. 12–13.

Zbigniew R. Kmieciak – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor nadzwyczajny w Katedrze Postępowania Administracyjnego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie; autor blisko 100 publikacji z zakresu postępowania administracyjnego i sądownoadministracyjnego.

Podręcznik stanowi przystępny wykład z zakresu postępowania administracyjnego w ścisłym znaczeniu (tzw. jurysdykcyjnego), postępowania w sprawach wydawania zaświadczeń, postępowania w sprawach skarg i wniosków, postępowania egzekucyjnego w administracji oraz postępowania przed sądami administracyjnymi. Całość uzupełnia omówienie najważniejszych zagadnień ogólnych, wprowadzających czytelnika w zasadniczą problematykę opracowania.

Piąte wydanie zostało zaktualizowane o nowe regulacje prawne, omówiono m.in.:

- nowe zasady ogólne postępowania administracyjnego,
- ponaglenie w razie beczynności organu lub przewlekłego prowadzenia postępowania,
- mediację,
- milczące załatwienie sprawy,
- postępowanie uproszczone,
- sprzeciw od decyzji kasacyjnej do sądu administracyjnego.

Skondensowana forma i przejrzysty układ podręcznika, liczne wyliczenia, przykłady, a także porównania pokrewnych lub podobnych kwestii i pojęć ułatwiają zrozumienie i przyswojenie omawianych zagadnień. Szczegółowo omówione zostały problemy niejasne w świetle przepisów prawa oraz budzące kontrowersje w doktrynie i orzecnictwie sądowym. Prezentując takie kwestie, przytoczono najbardziej reprezentatywne poglądy doktryny, orzeczenia sądów oraz stanowisko autora.

Publikacja przeznaczona jest dla studentów prawa i administracji. Zainteresuje również pracowników organów administracji publicznej, przedstawicieli nauki prawa administracyjnego oraz prawników praktyków – adwokatów, radców prawnych, sędziów, prokuratorów.

LEXOTEKA
więcej niż podręcznik

Poszukaj pozostałych podręczników
dostępnych online

www.lexoteka.pl

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-8360-420-8

